

ISSN 2181-9599

Doi Journal 10.26739/2181-9599

ЎТМИШГА НАЗАР

8 ЖИЛД, 5 СОН

ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ
ТОМ 8, НОМЕР 5

LOOK TO THE PAST
VOLUME 8, ISSUE 5

ТОШКЕНТ-2025

Бош муҳаррир:
Главный редактор:
Chief Editor:

Муртазаева Рахбар Хамидовна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Бош муҳаррир ўринбосари:
Заместитель главного редактора:
Deputy Chief Editor:

Джураева Нилуфар Далибаевна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон жаҳон тиллари университети

ТАҲРИРИЙ МАСЛАҲАТ КЕНГАШИ | РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ | EDITORIAL BOARD

Сагдуллаев Анатолий Сагдуллаевич
тарих фанлари доктори,
профессор, академик,
Ўзбекистон Миллий университети

Бобожонова Дилором Бобожонова
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон жаҳон тиллари
университети

Юнусова Хуршида Эркиновна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Аширов Адхам Азимбаевич
тарих фанлари доктори, профессор,
ЎзР ФА Тарих институти

Агзамова Гулчехра Азизовна
тарих фанлари доктори, профессор,
ЎзР ФА Тарих институти

Бурдиашвили Майя
тарих фанлари доктори,
Телави давлат университети

Кожакеева Ляззат Темировна
тарих фанлари доктори, доцент,
Хотин-қизлар давлат педагогика
университети

Аминова Азиза Марксовна
тарих фанлари доктори, доцент,
Навоий давлат педагогика институти

Ульжаева Шохистахон Мамажоновна
тарих фанлари доктори,
Тошкент ирригация ва кишлок
хужалигини механизациялаш
муҳандислари институти
Миллий тадқиқот университети

Худайқулов Тулқин Дўстбоевич
Тарих фанлари доктори (DSc)
Шаҳрисабз дала педагогика институти

Гофоров Шокир Сафарович
тарих фанлари доктори, профессор
Самарқанд давлат университети

Эргашева Юлдуз Алимовна
Тарих фанлари доктори, профессор,
Қариш муҳандислик-иқтисодиёт
институти

Халикова Раҳбар Эргашевна
тарих фанлари доктори, профессор,
Тошкент давлат техника университети

Ишанходжаева Замира Райимовна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Эшов Боходир Жўраевич
тарих фанлари доктори, профессор
Қариш давлат университети

Маҳкамova Надира Раҳмановна
тарих фанлари доктори, профессор,
Тошкент ахборот технологиялари
университети

Кебадзе Мадонна
тарих фанлари доктори,
Телави давлат университети

Абдуллаева Яхшибека Атамуратовна
тарих фанлари доктори, доцент,
Нукус давлат педагогика институти

Мустафасева Нодира Абдуллаевна
тарих фанлари доктори
Ўзбекистон Фанлар академияси

Ерметов Аваз Абдуллаевич
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Хайдаров Ғайратбек Мирзапўлатович
тарих фанлари доктори, профессор,
Андижон давлат университети

Расулов Абдуллажон Нуриддинович
тарих фанлари доктори, профессор
Наманган давлат университети

Ковалев Борис Николаевич
тарих фанлари доктори, профессор
Санкт-Петербург Тарих институти

Кобзева Ольга Петровна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Ауанасова Алима Мусировна
тарих фанлари доктори, профессор,
Қозоғистон давлат тарихи институти

Бегалинова Калимаш Капсамаровна
фалсафа фанлари доктори, профессор,
Қозоғистон Миллий университети

Хайдаров Муродилла Махмуталиевич
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Тожибоев Музаффар Турдибоевич
тарих фанлари доктори, профессор,
ИИВ Академияси

Алиева Лале
тарих фанлари доктори,
Озарбайжон давлат университети

Сайнова Камола Давляталиевна
тарих фанлари доктори, доцент,
Ўзбекистон Миллий университети

Исмаилова Алмаз
тарих фанлари доктори,
Догистон мустақил университети

Иноятова Диларам Маниглиевна
Тарих фанлари доктори (DSc), профессор
Ўзбекистон Миллий университети

Таниева Гулдона Мамановна
тарих фанлари доктори, в.б.профессор,
Низомий номидаги Ўзбекистон Миллий
педагогика университети

Дорошенко Татьяна Ивановна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон Миллий университети

Бабаджанова Нодира Абдуллаевна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон давлат жаҳон
тиллари университети

Ширванова Тарана Амирага кызы
тарих фанлари номзоди, доцент,
Азербайджон давлат
иқтисодиёт университети

Мирзалиев Улуғбек Бегмурзаевич
тарих фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD), Гулистон
давлат педагогика институти

Нуруллаева Шоира Кушназаровна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Урганч давлат университети

Толибоева Нодира Одилжоновна
тарих фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон
жаҳон тиллари университети
Масъул котиб

Теймураз Ахалмосулишвили
тарих фанлари номзоди, профессор,
Телави давлат университети

Джоробекова Айнур Эшимбековна
тарих фанлари номзоди, профессор,
Қозоғистон дипломатия академияси

Рахмонқулова Зумрад Бойхуразовна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон Миллий университети

Исаков Бахадир Нигматуллаевич
тарих фанлари номзоди,
Ўзбекистон давлат жаҳон
тиллари университети

Холмуродов Дилшод Рашидович
тарих фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD), Жиззах давлат
педагогика университети

Одилов Аброр Анварович
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон Миллий университети
Масъул котиб

Тўхтабасв Аъзамжон Шарипхўжаевич
тарих фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD), доцент,
Наманган давлат университети

Халмуратов Бахтиёр Режавалиевич
тарих фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD), доцент,
Наманган давлат университети

Алимардонов Отабек Қудратович
тарих фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD), доценти
Ўзбекистон Миллий университети

МУНДАРИЖА | СОДЕРЖАНИЕ | CONTENT

1. Umurzok Alibekov, Alisher Abdumatov, Ismoiljon Rayimjonov XVIII-XIX ASRNING BIRINCHI YARIMIDA EKOMUHITDAGI O'ZGARISHLAR, SIYOSIY- IJTIMOIY ETNIK JARAYONLAR XUSUSIDA.....	5
2. Nodira Babadjanova MILLATLARARO TOTUVLIK VA DINIY BAG'RIKENGLIK BARQARORLIK OMILI SIFATIDA.....	10
3. Дилмурод Бабожонов ХОРАЗМ ХОНЛИГИДА МАХФИЙ МАҲКАМА ФАОЛИЯТИ.....	16
4. Эргашали Эркаев ЎЗБЕКИСТОНДА БИРИНЧИ БЕШ ЙИЛЛИК ДАВРИДА ИРРИГАЦИЯНИ ТИКЛАШ ВА РИВОЖЛАНТИРИЛИШИ (1928-1932 йиллар).....	27
5. С.И.Габриэльян ПОЛИТИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ МУСТАФЫ КЕМАЛЯ АТАТЮРКА: ЭТАПЫ СТАНОВЛЕНИЕ.....	32
6. Zebo Ismatullayeva O'ZBEKISTON VA GERMANIYA MUNOSABATLARIDA XALQ DIPLOMATIYASI O'RNI.....	43
7. Jaxongirbek Jonqobilov SURXONDARYO VILOYATIDA IKKINCHI JAHON URUSHIDAN KEYINGI YILLARDA PAXTACHILIK SANOATINI RIVOJLANTIRISH BORASIDAGI DAVLAT SIYOSATI.....	50
8. Akmal Mengliboyev SOVET HOKIMYATI DAVRIDA SURXONDARYODAGI IJTIMOIIY QATLAMLARNING O'R NATILISHI: QATAG'ON VA JAMOALASHTIRISH SIYOSATINING TA'SIRI.....	55
9. Vafa Quliyeva, Qanira Pirkuliyeva THE ARAN-KARABAKH CARPET SCHOOL (the Karabakh School of carpet weaving).....	62
10. Ботиржон Тожибоев ҚИЗИЛ АРМИЯГА ҚАРШИ САМАРҚАНД ВИЛОЯТИДАГИ ҚАРШИЛИК ХАРАКАТЛАРИ.....	70
11. Хулкар Холикулова ГЕНДЕР ТЕНГЛИК ВА АЁЛЛАР ҲУҚУҚЛАРИ: ЖАҲОН ҲАМЖАМИЯТИНИНГ ХАЛҚАРО ТАШАББУСЛАРИ.....	76
12. Бахтиёр Юлдашев, Гулсанам Тилавбаева “АНГРЕН – ПОП” ЭЛЕКТРЛАШТИРИЛГАН ТЕМИР ЙЎЛ ЛИНИЯСИ ҚУРИЛИШИ ВА УНИНГ МИЛЛИЙ ИҚТИСОДИЁТИМИЗДАГИ ЎРНИ.....	81

Бахтиёр Эргашевич Юлдашев,

Тошкент давлат транспорти университети
Халқаро оммавий ҳуқуқ кафедраси доценти
e-mail: baxtiyor.yoldoshev@inbox.ru

Гулсанам Бекпулатовна Тилавбаева,

Тошкент давлат транспорти университети
Халқаро оммавий ҳуқуқ кафедраси ассистенти
e-mail: bekpulatovnaosiebegim@gmail.com

“АНГРЕН – ПОП” ЭЛЕКТРЛАШТИРИЛГАН ТЕМИР ЙЎЛ ЛИНИЯСИ ҚУРИЛИШИ ВА УНИНГ МИЛЛИЙ ИҚТИСОДИЁТИМИЗДАГИ ЎРНИ

For citation: Baxtiyor E.Yuldashev, Gulsanam B.Tilavbayeva. CONSTRUCTION OF THE “ANGREN-POP” ELECTRIFIED RAILWAY LINE AND ITS ROLE IN THE NATIONAL ECONOMY. Look to the past. 2025, vol. 8, issue 5, pp.81-88

 <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.15587283>

АННОТАЦИЯ

Мақолада мустақилликка эришганимиздан сўнг темир йўл тизимида ўз ечимини кутаётган қатор муаммолар мавжуд эканлиги, ушбу муаммолардан бири нафақат иқтисодий-ижтимоий, керак бўлса сиёсий-стратегик аҳамиятга молик бўлган Ўзбекистоннинг ҳудуд ва минтақаларини қамраб оладиган яхлит миллий темир йўл транспорти коммуникация тизимининг барпо этилмаганлиги масаласига урғу берилган ҳолда, 2013 йил 18 июнда Ўзбекистон Республикаси Президентининг ПҚ – 1985-сонли “Ангрен – Поп электрлаштирилган темир йўл линиясини қурилишини ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 15 августдаги 547-сонли буйруғи асосида “Ангрен – Поп” электрлаштирилган темир йўл линияси қурилишини ташкил этиш борасидаги чора-тадбирлар, саъй-ҳаракатлар ҳамда темир йўл линиясининг миллий иқтисодий-ижтимоийдаги ўрни ва роли қисқача таҳлил қилинган.

Калит сўзлар: “Ўзбекистон темир йўллари” акциядорлик жамияти, “Хитой – Марказий Осиё – Европа” темир йўл транзит йўлаги, “Ангрен – Поп” электрлаштирилган темир йўл линияси, “China Railway Tunnel Group Co. Ltd” компанияси, Қамчиқ темир йўл туннели, “DB International GmbH” компанияси.

Бахтиёр Эргашевич Юлдашев

Ташкентский государственный транспортный университет
Доцент кафедры Международного публичного права

Гулсанам Бекпулатовна Тилавбаева

Ташкентский государственный транспортный университет
Ассистент кафедры Международного публичного права

СТРОИТЕЛЬСТВО ЭЛЕКТРИФИЦИРОВАННОЙ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОЙ ЛИНИИ “АНГРЕН – ПОП” И ЕЁ МЕСТО В НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ

АННОТАЦИЯ

В статье указано на имеющийся ряд проблем в системе железных дорог, появившихся в период после обретения независимости и ждущих своего решения. Отдельно отметив тот факт, что до сих пор не создана единая национальная электрифицированная железнодорожно-транспортно коммуникационная система, охватывающая все области и регионы Узбекистана, и имеющая не только экономическо-социальное, но и политико-стратегическое значение для всей страны, в ней ещё рассказано о мерах, направленных на организацию строительства элетрифицированной железнодорожной линии, о работах в этом направлении, выполненных и выполняемых согласно Постановления Президента Республики Узбекистан № ПП-1985 “О мерах по организации строительства электрифицированной железнодорожной линии Ангрэн - Пап” от 18 июня 2013 года, а также Приказа Кабинета Министров Республики Узбекистан № 547 от 15 августа 2012 года. Вместе с тем, в ней отмечено место и роль данной железнодорожной линии в национальной экономике.

Ключевые слова: акционерное общество “Ўзбекистон темир йўллари”, железнодорожный транзитный коридор “Китай – Центральная Азия – Европа”, электрифицированная железнодорожная линия “Ангрэн – Пап”, компания “China Railway Tunnel Group Co. Ltd”, Камчиксий железнодорожный туннель, компания “DB International GmbH”.

Bakhtiyor Ergashevich Yuldashev
Tashkent State Transport University
Associate Professor of the Department of International Public Law
Gulsanam Bekpulatovna Tilavbaeva
Tashkent State Transport University
Assistant of the Department of International Public Law

CONSTRUCTION OF THE “ANGREN-POP” ELECTRIFIED RAILWAY LINE AND ITS ROLE IN THE NATIONAL ECONOMY

ABSTRACT

The article, emphasizing that after gaining independence, there are a number of problems in the railway system awaiting their solution, one of which is the lack of a unified national railway transport communication system covering the territories and regions of Uzbekistan, which has not only socio-economic, but also political and strategic significance, based on the Decree of the President of the Republic of Uzbekistan dated June 18, 2013 No. PP-1985 "On Measures for Organizing the Construction of the “Angren-Pop” Electrified Railway Line," the Order of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan dated August 15, 2012 No. 547, measures and efforts to organize the construction of the “Angren-Pop” electrified railway line, as well as the place and role of the railway line in the national economy, are briefly analyzed.

Index Terms: Joint-Stock Company "Uzbekistan Railways," Railway transit corridor “China - Central Asia - Europe”, electrified railway line “Angren-Pop”, "China Railway Tunnel Group Co. Ltd, Kamchik Railway Tunnel, DB International GmbH.

1. Долзарблиги:

Марказий Осиёда географик – сиёсий жихатдан марказий ўрин тутган Ўзбекистон кучлар тенглиги ва мувозанатни таъминлаш, стратегик муҳим бўлган ушбу минтақада ҳамкорликка мустаҳкам замин яратиш жараёнида сезиларли роль ўйнаши учун ҳамма имкониятларга эга. Унинг ҳудуди, ўзининг мавжуд табиий ҳамда хом ашё заҳиралари билан дунёнинг сиёсий ва иқтисодий харитасида алоҳида аҳамият касб этмоқда. Ўзбекистон бугунги кунда қўшни давлатлар – Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон, Туркменистон ва

Афғонистон ўртасида боғловчи халқа вазифасини ўтайди. Буларнинг барчаси республикамизнинг жаҳон иқтисодиётига интеграциялашуви, чет эл инвестицияларини жалб қилиш, Ўзбекистонни давлатлар ўртасида ўзаро фойдали ҳамкорликнинг, товарлар ва капитал транзитининг ўзига хос минтақавий марказига айлантиради. Айтиш мумкин, шуни очиб берди. Ўзбекистоннинг иқтисодий ҳаётида транспорт ва коммуникация алоқалари муҳим аҳамият касб этади. Шунинг учун ҳам мустақиллик қўлга киритилган Ўзбекистонда “...Хитой ва Россия орқали Жанубий, Жанубий-шарқий Осиё ва Европа давлатлари билан боғлайдиган транспорт-логистика йўналишларини ташкил этишда ҳамкорлик бўйича комплекс ҳаракатлар дастурини ишлаб чиқиш” [1] масаласига алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Мақолада “Ангрен – Поп” электрлаштирилган темир йўл линияси қурилишини ташкил этиш борасидаги Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарори, Вазирлар Маҳкамасининг буйруғи асосида амалга оширилган чора-тадбирлар, темир йўл линиясининг қуриб фойдаланишга топширилиши, унинг миллий иқтисодиётимиздаги ўрни ва роли юзасидан республика матбуотида бир қатор тарихчи, иқтисодчи олимлар ва соҳа мутахассисларининг билдирган факр-мулоҳазалари орқали мавзунини ёритишни мақсад қилиб олинган.

2. Методлар ва ўрганилганлик даражаси:

“Ангрен – Поп” электрлаштирилган темир йўл линияси қурилиши ва унинг миллий иқтисодиётимиздаги ўрни масаласини ёритишда Ўзбекистон Президенти Ш.М.Мирзиёевнинг “Бир макон – бир йўл” халқаро форумлардаги, Ўзбекистон Республикасининг биринчи президенти И.А.Каримовнинг темир йўл Европа – Кавказ – Осиё (ТРАСЕКА) транспорт тармоғини ривожлантиришга бағишланган халқаро анжумандаги нутқларида, К.У.Ульжабаевнинг “Экономическая реформа на железнодорожном транспорте” рисолаида, А.А.Зоҳидовнинг “Марказий Осиё транспорт тизимини самарали бошқариш механизмининг такомиллаштириш” мавзусидаги иқтисодиёт фанлари доктори (Doctor of Science) илмий даражасини олиш учун тайёранган диссертациясида ҳамда “Темирйўлчи” газетасида эълон қилинган мақолаларда келтирилган маълумотлардан фойдаланилди.

Мазкур мақолада мустақиллик йилларида Ўзбекистоннинг ҳудуд ва минтақаларини қамраб оладиган яхлит миллий темир йўл транспорти коммуникация тизимининг барпо этиш масаласи “Ангрен – Поп” электрлаштирилган темир йўл линияси қурилиши ва унинг миллий иқтисодиётимиздаги ўрни мисолида ўрганилиб, унда қиёсий, таҳлилий усуллардан фойдаланилди ҳамда мавзу юзасидан хулосалар берилди.

3. Тадқиқот натижалари:

Ўзбекистоннинг иқтисодий ҳаётида транспорт ва коммуникация алоқалари тизими ҳал қилувчи ўрин тутди. Чунки бундай транспорт ва коммуникация алоқаларисиз мамлакат жаҳон хўжалик тизимига қўшила олмайди. Бугунги кунда транспорт-коммуникация тизимида темир йўл транспорти алоҳида ўринга эгадир. Иқтисодиётнинг асосий алоқа воситаси сифатида у Ўзбекистон учун янада катта аҳамият касб этади. Зеро, темир йўл транспорти республикамизнинг энг олис туманлари ҳамда аҳоли манзилгоҳларини ўзаро пухта боғлаб туради, халқаро транспорт тизимларига уланишни таъминлайди. Ҳеч шубҳасиз, темир йўл тармоқларининг кенгайиб бораётгани барча ҳудудларимизни ўзаро мутаносиб ривожлантириш, бой минерал хомашё ресурсларини комплекс ўзлаштиришда янги-янги имкониятлар очмоқда. “Буни “Ўзбекистон темир йўллари” акциядорлик жамияти ташкил этилгандан буён юк ва йўловчи ташиш ҳажми 2 баробардан кўпайгани, 1,6 миллиард тонна юк ташилиб, 380 миллион нафар йўловчи манзилга етказилгани ҳам яққол тасдиқлайди. ...Ҳозирги кунда юртимиз замонавий транспорт коммуникациялари ва юксак транзит салоҳиятига эга бўлган давлат сифатида Шарқ ва Ғарб, Жануб ва Шимолни ўзаро боғлайдиган халқаро темир йўлларнинг муҳим ҳалқасига айланганлиги билан ҳар қанча фахрлансак арзийди”, – деб таъкидлайди Ш.М.Мирзиёев [2].

Мустақиллик йилларида Ўзбекистон темир йўллари мураккаб шаклланиш ва жадал ривожланиш йўлини босиб ўтди ва бугунги кунда юртимизнинг барча минтақаларини

ишончли боғлаш учун мамлакатимизда ягона темир йўл тизимини вужудга келтиришни таъминлайдиган линиялар барпо этиш, транспорт хизматларининг даражаси ва сифатини оширишда темир йўл паркининг ҳаракатланувчи таркибини энг замонавий, юксак самарали локомотивлар ва ҳар томонлама қулай вагонлар билан янгилаш, локомотив ва вагон паркларини Европа мамлакатлари, Япония, Жанубий Корея давлатлари ва бошқа етакчи хорижий компанияларининг замонавий асбоб-ускуналар ва янги авлод технологиялари билан жиҳозлаш, йўловчиларга халқаро стандарт ва талаблар даражасида хизмат кўрсатиш борасида салмоқли қадамлар ташланди. Булар ўз-ўзидан бўлгани йўқ, албатта. Бу ютуқларга узоқни кўриб, халқимиз турмуш фаровонлигини, порлоқ келажагини таъминлаш йўлида қилинган меҳнат орқали эришилди.

Мустақилликка эришганимиздан сўнг барча соҳаларда бўлгани каби темир йўл тизимида унинг барқарор ишлашига тўсқинлик қиладиган, ўз ечимини қутаётган қатор муаммолар мавжуд эканлиги яққол кўзга ташланиб қолди. Ушбу муаммолардан бири нафақат иқтисодий-ижтимоий, керак бўлса сиёсий-стратегик аҳамиятга молик бўлган Ўзбекистоннинг ҳудуд ва минтақаларини қамраб оладиган яхлит миллий темир йўл транспорти коммуникация тизимининг барпо этилмаганлиги масаласидир. Бу борадаги ишларни танқидий баҳолаб эканмиз, мавжуд транспорт йўналишларини қайта қуриш ва янги йўналишларни барпо этиш йўли билан минтақадаги транспорт тармоғини кенгайтириш бўйича қилинган қарорлар ҳаётга тадбиқ этилишидан анча узоқда эканини кўрамиз. Дарҳақиқат мамлакатимизнинг Фарғона водийси, Сурхондарё воҳаси, Қорақалпоғистон Республикаси ҳамда Хоразм вилояти темир йўл тармоқларига уланиш нуқтаи назаридан Ўзбекистоннинг бошқа ҳудудларидан ажралиб қолган эди. Темир йўл транспорти орқали келтириляётган ва четга чиқариляётган халқ хўжалиги юклари шимолда – Қорақалпоғистон Республикаси ва Хоразм вилояти ҳудудларига 360 километр, жанубда – Сурхондарё вилоятига Туркменистон ҳудудидан 194 километр, ғарбда – Фарғона водийсига Тожикистон ҳудудидан 100 километр масофани кесиб ўтишга тўғри келар эди [3]. Бу эса ўз вақтида катта миқдордаги валюта ва божхона тўловларини амалга оширишни тақозо этарди. Мазкур муаммо ўз навбатида темир йўл тизимида янги бир (сиёсий) муаммонинг пайдо бўлишига туртки берди. Ушбу муаммо хусусида Ўзбекистон Республикасининг биринчи Президенти И.А.Каримов 1998 йил 8 сентябрь куни Боку шаҳрида бўлиб ўтган Европа – Кавказ – Осиё (ТРАНСЕКА) транспорт тармоғини ривожлантиришга бағишланган халқаро анжуманда сўзлаган нутқида темир йўл ўтадиган “...мамлакат раҳбарлари ўз сиёсий идораларини айрим масалалар бўйича бир-бирига мос келмайдиган манфаатларини ягона стратегик мақсадга бўйсиндира олиш қобилиятларини намойиш” эта оладиларми, “...мана шу вазифа бугунки кунда якуний мақсадга эришишнинг марказий, энг принципиал шарти бўлиб турибди, десам, асло хато қилмайман”, – деб бежиз таъкидламаган эди [4].

Шунинг учун ҳам мустақиллигимизнинг биринчи кунлариданоқ янги темир йўл магистралларини қуриш ва фойдаланишга топшириш юртимиз учун сув билан ҳаводай зарур ҳаётий эҳтиёжга айланди. Ўтган тарихан қисқа давр мобайнида амалга оширилган ишларимизни сарҳисоб қиладиган бўлсак, аввало, Амударё узра автомобиль ва темир йўл катнови учун мўлжалланган кўприкни ўз ичига олган умумий узунлиги 633 километрни ташкил қиладиган Навоий – Учқудуқ – Нукус – Султон Увайстоғ ҳамда 223 километрлик Тошгузар – Бойсун – Қумқўрғон темир йўл магистралларининг ишга туширилиши мамлакатимиз шимолий ва жанубий минтақаларининг иқтисодий салоҳиятини янада ривожлантириш, минерал ресурслар, нефть ва газ, рангли металлар, қурилиш материаллари ва бошқа қимматбаҳо фойдали қазилмаларнинг бой конларини комплекс ўзлаштириш учун, ҳеч шубҳасиз, катта имкониятлар очди. Бу эса, ўз навбатида, янги иш ўринларини шакллантириш, шу асосда аҳоли бандлигини таъминлаш, одамларимизнинг даромадлари ва моддий фаровонлигини ошириш учун кенг шароитлар яратди.

Ўзбекистон Республикасида ягона темир йўл тармоғини шакллантиришни яқунлаш, янги “Хитой – Марказий Осиё – Европа” темир йўл транзит йўлагини яратиш, шунингдек Фарғона водийсининг иқтисодий ва ижтимоий жиҳатдан комплекс ривожлантириш учун

кулай шарт-шароитларни таъминлаш мақсадида 2013 йилда денгиз сатҳидан 2 минг 200 метр баландликда жойлашган Қамчиқ довони бўйлаб “Ангрен – Поп” йўналишидаги янги электрлаштирилган темир йўл линияси қурилишига қўл урилди. Бу хусусида И.А.Каримов 2013 йил 26 апрель куни Халқ депутатлари Андижон вилояти Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида шундай деган эди: “...биз кўпдан буён ўйлаб юрган, ...Ангрен – Поп йўналишида умумий узунлиги қарийб 125 километр бўлган электрлаштирилган темир йўл қуриш лойиҳасини амалга ошироқчимиз. ...Олтин водий” деб ном олган бу минтақани Ўзбекистоннинг бошқа ҳудудлари билан темир йўл орқали боғлаш масаласини эътибордан четда қолдиришга бизнинг ҳаққимиз йўқ” [5]. Зеро Фарғона водийси ўзининг ишлаб чиқариш салоҳияти билан республика иқтисодиётида муҳим роль ўйнайди. Буни 2014 йил 1 январь ҳолатига кўра 8695,7 минг аҳоли (республика аҳолисининг 28,5 фоизи) яшайдиган, 18,5 минг квадрат километрни (Ўзбекистон умумий ҳудудининг 4,12 фоизи) эгаллаган, 28,5 фоизга яқин мамлакат меҳнат ресурслари жойлашган ушбу иқтисодий минтақага мамлакатимизда ишлаб чиқилган саноат маҳсулотларининг 22,7 фоизи, халқ истеъмол молларининг 35,2 фоизи, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларининг 25,2 фоизи тўғри келиши ҳам яққол кўрсатиб турибди [6].

Шу боис 2013 йил 18 июнда Ўзбекистон Республикаси Президентининг ПҚ – 1985-сонли “Ангрен – Поп электрлаштирилган темир йўл линиясини қурилишини ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори қабул қилинди. Қарорга кўра Ўзбекистон Республикаси Иқтисодиёти ва Молия вазирликлари ҳамда “Ўзбекистон темир йўллари” давлат-акциядорлик компаниясининг 2013 йил июнидан 2016 йил июлигача 123,1 километрлик электрлаштирилган “Ангрен – Поп” темир йўл қуриш бўйича инвестиция лойиҳасини босқичма-босқич амалга ошириш тўғрисидаги таклифлари қабул қилинди. Лойиҳа доирасида 19,1 километр тоннел, 285 та сунъий иншоот, 22 та кўприк, 6 та путепровод, 6 та темир йўл станцияси ва 2 та вокзал қурилиши кўзда тутилди [7]. Лойиҳани амалга ошириш мақсадида жами 1 633, 7 млн. дол., хусусан, солиқдан озод қилиш сифатида давлат улуши 172,56 млн. долл., “Тикланиш ва тараққиёт жамғармаси” ҳисобидан 242,5 млн. долл., давлат бюджети ҳисобидан 216,2 млн. долл., “Ўзбекистон темир йўллари” компанияси маблағлари ҳисобидан 455,6 млн. долл., АЖ «Узбекэнерго» ҳисобидан 1,8 млн. долл. ва узоқ муддатли имтиёзли хорижий кредитлар ҳисобидан Эксимбанк ХХР 350,0 млн. долл., Жаҳон банки ҳисобидан 195,0 млн. долл. миқдоридаги маблағлар ажратилди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 15 августдаги 547-сонли буйруғи билан “Ангрен – Поп” электрлаштирилган темир йўл линиясини қурилишининг бош буюртмачиси этиб “Ўзбекистон темир йўллари” давлат акциядорлик компанияси, лойиҳа доирасида муҳандислик ва транспорт коммуникациялари ҳамда “Ангрен-Поп” темир йўл линиясини қуриш ва уни электрлаштириш бўйича “Ўзбекистон темир йўллари” давлат акциядорлик компаниясининг қурилиш ташкилотлари, “Ўзбекэнерго” акционерлик компанияси пудратчилар қилиб тасдиқланди. Бундан ташқари буйруқда Ўзбекистон Республикаси субпудратчи ташкилотлар ва хорижий компаниялар ўртасида лойиҳа доирасида қурилиш-монтаж ишларини амалга ошириш бўйича тендерлар ташкил этиш назарда тутилди. Ўтказилган талов асосида 2013 йилнинг июнь ойида “Ўзбекистон темир йўллари” давлат акциядорлик компанияси билан тендер ғолиби Хитойнинг “China Railway Tunnel Group Co. Ltd” компанияси ўртасида 19,1 километрлик тоннел қуриш бўйича умумий қиймати 455 миллион долларлик шартнома имзоланди.

2013 йилнинг иккинчи ярим йиллигида режалаштирилган лойиҳани амалга оширишга киришилди. Лойиҳа доирасида 19,1 километр узунликдаги Қамчиқ темир йўл туннели қурилиши Хитой Халқ Республикаси компанияси томонидан амалга оширилди. Шу ўринда таъкидлаб ўтиш лозимки, мазкур лойиҳа тоғли ҳудудда, 1200 метр чуқурликда олиб борилди. МДХ давлатлари орасида ягона бўлган туннел қурилишини янада жадаллаштириш мақсадида қурилиш олиб борилаётган тўртта ҳудудда махсус майдончалар ташкил этилиб, ташқи инфратузилма билан тўлиқ таъминланди ҳамда Хитойдан 200 дан ортиқ замонавий махсус техникалар олиб келинди [8]. Туннелнинг асосий стволини қазиш ишлари ғарбий ва

шарқий порталлар ва қўшма учта ёнбош шахталарда олиб борилиши натижасида 2015 йилнинг сентябрь ойига келиб 14 километр узунликда туннел қазилди. Қўшимча туннелда эса қарийб 15 километр узунликда қазилган ишлари бажарилди. Шунингдек, 10 километрдан ортиқ пардозлаш ишлари амалга оширилди. Ва шу ўринда эътироф этиш керакки, “Ангрен – Поп” электрлаштирилган темир йўли туннел қурилиш сифатига жуда катта эътибор қаратилди. Ушбу жараёнда бажарилаётган ишларнинг халқаро амалиётда қабул қилинган меъёр ва стандарт талабларига мувофиқлиги Германиянинг “DB International GmbH” компанияси [9], тупроқ ишлари сифати темир йўл тизимидати 3 та қурилиш назорати лабораторияси, тупроқ қатламини зичлаштириш сифати устидан уч поғонали назорат эса Давлат геология қўмитасининг махсус лабораторияси мутахассислар томонидан доимий назорат қилинди [10].

Ангрен – Поп электрлаштирилган темир йўл линияси қурилишида барча бунёдкорлик ишлари қисқа вақтда, яъни 32 ойда сифатли қилиб ниҳоясига етказилди. Лойиҳа доирасида 2 та замонавий вокзал, 8 та янги станция, йўловчилар платформалари, юқори қувватга эга бўлган 4 электр тортиш станцияси барпо этилди. Шу билан бирга, ғоят мураккаб муҳандислик иншоотлари, умумий узунлиги қарийб 2,5 километр бўлган 15 та кўприк ва 6 та йўл ўтказгич, электр узатиш тармоқлари ҳамда ҳамда бошқа кўплаб ишлаб чиқариш ва муҳандислик объектлари бунёд этилганини таъкидлаш лозим. Эътиборга молик жиҳати шундаки, қурилган кўприклар орасида Марказий Осиёда ягона ягона ҳисобланган, узунлиги 500, баландлиги 57 метр бўлган ёйсимон кўринишдаги кўприк ҳам мавжуд бўлиб, ушбу бунёдкорлик ишлари ўзимизнинг тажрибали мутахассисларимиз томонидан амалга оширилди [11].

4. Хулосалар:

Юқорида билдирилган фикр мулоҳазалардан келиб чиққан ҳолда, “Ангрен – Поп” электрлаштирилган темир йўл линиясининг миллий иқтисодиётидаги ўрни хусусида қуйидаги хулосаларни таъкидлаш жоиздир, хусусан, биринчидан, мазкур лойиҳанинг жорий этилиши Фарғона водийси вилоятларини мамлакатимиз темир йўллари тизими билан ишончли асосда бевосита боғлаш имконини яратди ва шу тариқа Ўзбекистоннинг ҳудуд ва минтақаларини қамраб оладиган ягона миллий темир йўл тармоғини барпо этишга эришилди. Ҳеч шубҳасиз, бу лойиҳа нафақат иқтисодий-ижтимоий, керак бўлса, сиёсий аҳамиятга молик стратегик лойиҳадир, чунки лойиҳа ўз якунига етгач Тожикистон Республикаси орқали Фарғона водийсига олиб борадиган монополь йўлакка барҳам берилди, иккинчидан, темир йўл қатновининг очилиши нафақат ўзининг иқтисодий самараси, шу билан бир қаторда минтақада тегишли инфратузилмаларнинг, авваломбор, қурилиш ва саноат, транспорт ва алоқа, савдо ва умумий овқатланиш корхоналари, хизмат кўрсатиш тизимларининг ривожланишига, соғлиқни сақлаш, таълим-тарбия, умуман, янги-янги маданий учоқларнинг очилишига ва шу орқали қўшимча иш ўринлари ташкил этилишига, ҳеч шубҳасиз, мустаҳкам замин яратди, учинчидан, бу улкан қурилиш келгусида нафақат юртимиз ёки Марказий Осиё давлатларини, балки дунёнинг йирик мамлакатларидан бири ҳисобланган Хитой Халқ Республикасини Европа Иттифоқидаги бошқа мамлакатлари билан темир йўл орқали боғлайдиган трансмиллий транспорт йўлагининг муҳим бўғини бўлиб хизмат қилади. Мазкур йўлакнинг барпо этилиши минтақаларо иқтисодий ҳамкорликни кенгайтириш, шу йўналишдаги мамлакатлар иқтисодиётини жонлантириш, бу мамлакатларда яшаётган одамларнинг иш билан бандлик даражаси ҳамда турмуш фаровонлигини оширишда янги истиқболлар очади. Яна шуниси муҳимки, бундай лойиҳанинг амалга оширилиши, миллатлараро ва давлатлараро муаммоларни ҳал этишнинг яна бир самарали йўлидир.

Iqtiboslar/Сноски/References:

1. Мирзиёев.Ш.М. “Бир макон, бир йўл” – манфаатларимиз муштарак. // Миллий тараққиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз. 1-жилд, -

Тошкент: “Ўзбекистон”, 2018, - Б. 409. [Mirziyoyev.Sh.M. “One place, one way” – our interests are common. // We will continue our path of national development with determination and take it to a new level. Volume 1, -Tashkent: “Uzbekistan”, 2018, - P. 409.]

2. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев. Темир йўл транспорти соҳаси ходимларига. // “Янги Ўзбекистон”, 2023 йил, 5 август. [2. President of the Republic of Uzbekistan Shavkat Mirziyoyev. To employees of the railway transport sector. // “Yangi Uzbekistan”, 2023, August 5.]

3. Темир йўллар – миллат куч қудрати. // “Темирйўлчи”, 2003, 6 июнь. [3. Railways are the strength of the nation. // "Railwayman", 2003, June 6.]

4. Каримов. И.А. Европа – Кавказ – Осиё (ТРАСЕКА) транспорт тармоғини ривожлантиришга бағишланган халқаро анжуманда сўзланган нутқ. // Ислом Каримов. Биз келажагимизни ўз қўлимиз билан қураимиз. Асарлар 7-жилд, - Т., “Ўзбекистон”, 1999, 178-бет. [Karimov. I.A. Speech at the international conference dedicated to the development of the Europe-Caucasus-Asia (TRACECA) transport network. // Islam Karimov. We build our future with our own hands. Works, vol. 7, - T., "Uzbekistan", 1999, p. 178.]

5. Каримов. И.А. Халқ депутатлари Андижон вилояти Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясидаги нутқ. // Ислом Каримов. Мамлакатимизни янада обод этиш ва модернизация қилишни қатъият билан давом эттириш йўлида. Асарлар 21 – жилд, –Т., “Ўзбекистон”, 2013, 324 – бет. [5. Karimov. I.A. Speech at an extraordinary session of the Andijan Regional Council of People's Deputies. // Islam Karimov. On the path to further development and modernization of our country. Works 21 – vol., –Т., “Uzbekistan”, 2013, 324 – p.]

6. Ўзбекистон ҳудудларининг йиллик статистик тўплами. – Т., 2014, 14 – 83 бетлар. [Annual statistical collection of regions of Uzbekistan. – T., 2014, pp. 14 – 83.]

7. Юқалиш одимлари. // “Темирйўлчи”, 2015, 1 январь. [7. Ascent steps. // "Railwayman", 2015, January 1.]

8. “Ангрен – Поп”: Мураккаб қурилиш жараёни режа асосида бажарилмоқда. // “Темирйўлчи”, 2015, 4 июнь. [8. "Angren - Pop": The complex construction process is being carried out according to the plan. // "Railwayman", 2015, June 4.]

9. “Ангрен – Поп” электрлаштирилган темир йўл линияси: иқтисодий барқарорликни таъминлашга хизмат қиладиган лойиҳа. // “Темирйўлчи”, 2015, 3 сентябрь. [9. "Angren - Pop" electrified railway line: a project that serves to ensure economic stability. // "Railwayman", 2015, September 3.]

10. “Ангрен – Поп”: Мураккаб қурилиш жараёни режа асосида бажарилмоқда. // “Темирйўлчи”, 2015, 4 июнь. [10. "Angren - Pop": The complex construction process is being carried out according to the plan. // "Railwayman", 2015, June 4.]

11. Ангрен – Поп электрлаштирилган темир йўли – стратегик ҳамкорликнинг юксак самараси. // “Темирйўлчи”, Махсус сон, 2016, 4 август. [Angren-Pop electrified railway is a high result of strategic cooperation. // "Railwayman", Special issue, 2016, August 4.]

ЎТМИШГА НАЗАР

8 ЖИЛД, 5 СОН

ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ

ТОМ 8, НОМЕР 5

LOOK TO THE PAST

VOLUME 8, ISSUE 5

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000